

KIS LAP

1903. szeptember 6-án. Ára negyedévre 2 kor. Egyes szám ára 24 fillér. Megjelen minden vasárnap

ÖREG KOLDUS.

*A falut az öreg koldus
Szomorúan járja,
Jószivűek filléreit
Alázattal várja.*

*Panaszos szót sohse ejt ki
Akkor se, ha bántják,
Bár homlokát a barázdák
Mind mélyebbre szántják.*

*Nem indul fel haragos szón,
Sértegető tréfán:
Meggörnyedve halad tova,
Alázattal, némán.*

*Oh, de hogy ha elejébe
Kicsi gyermek toppan:
A szemében, a szívében
Hevítő láng lobban.*

*Régi idő emlékei
Suhannak át lelkén,
Amikor még ő volt az ur
A maga kis telkén.*

*Amikor még kicsi fia
Együtt játszott vele,
S nem borult rá sírgödörnek
El nem muló éje.*

*... Öreg koldus, hagyd a sirást!
Majd csak üt az órád,
S fenn az égből kis fiad vár
S virágokat szór rád...*

Roboz Andor.

Rákolti György utazása.

NEGYEDIK
FEJEZET
II.

REGÉNYES ELBESZÉLÉS

IRTA
ABONYI ÁRPÁD.

(Folytatás.)

RÁKOLTI lépésben lovagolt a városka felé, s utközben figyelmeztette embereit, hogy az »angyalbört« (a katonai egyenruha tréfás elnevezése) le kell vetniök. Azokra a messze, egyenlítői vidékekre, ahová el akar jutni, nem való semmiféle európai posztó-köntös és nem főleg a katonai egyenruha, mely testhez van szabva, jól megsimul, s ez okon melegebb, mint a polgári köntös.

— Dragutin gondoskodni fog róla, hogy kapjatok egy-egy rend könnyű, erős vászonruhát, a hozzávaló eső-köpönyeggel és kalappal együtt. Az egyenlítő alatt éppen most — karácsony hava vége felé — kezd javában perzselni a nap, s a hőség eltart egészen május végéig.

Dandóczy megvakarta bozontos, fekete haját erre a magyarázatra, de csak annyit mondott, hogy:

— Furesá . . .

Kovács Miskában nem állott ily szűken a szó.

— Már hogy, instálom, miképpen legyék az, hogy ottan Afrika országban . . .

— Nem ország az Miska, hanem világrész. Nagyságra nézve 30 millió □ kilométernyi területtel az öt világrész között a harmadik helyet foglalja el.

— Igenis, értve! De hogyan s mint legyék az, urfi, hogy Afrika orsz . . . akarom mondani világrész-országban most nagyon meleg, holott az Uristen ő szent felsége úgy rendelé, hogy ilyenkor karácsony hónapjában mindéig hideg legyék, különben nem lehessen gyesznot ölni.

— Ha megtanultad volna az iskolában, tudnád, hogy ez a természeti szabály a földnek a naphoz való viszonyából, s a két égi testnek pálya-elhajlásából természetszerűleg következik. Ami pedig a »gyesznot« illeti, előre mondhatom, hogy sonkáról, szalonnáról, füstölt oldalasról és fokhagymás kolbászról ne is álmodozz, mert odalenn délen a sertést csak egy-két felvilágosodottabb, az európai

fehér emberrel gyakrabban érintkező benszülött törzs eszi, a többi nem.

— Piszkos állatnak tarti, ugy-e bizony, mint a török?

— Igen, mint minden mohamedán.

— Eszement egy ivadék, az bizonyos! — méltatlankodott a legény, nem eszi a kóbászt, meg a sunkát. Ilyen bolondot!

— Tiltja a vallása, mondotta röviden az ifju.

Kovács Miska erre is tudott kádenciát.

— Megkövetem alássan, a zsidónak is tiltja, de valahányat eddig csak szentől-szembe tisztelhettem, az mind egy szálig ette. Ki nyilván, ki titokban — de ette. Hiszen tetszik esmérni nálunk odahaza a kis kövér Weisz Árpit, a lókupecet, az is váltig azzal akará kiszurni az ember szemit, hogy ő megtartja a régulat. De nem rajta kaptam, amikor künn a szérüs kertben szalonnát ett? Hej, ni az árgyélussát — ijesztgetém a ravaszt — megálljék ke Áрпи ténsur, bémondom az édes anyjának, hogy esuffá tette a böcsületet.

— Nem veszik azt ma már olyan szigoruan.

— Nem bizony! Mert hogy amikor az édes anyjával ijesztgettem, hát azt feleli vala rá foghegyről, hogy aszongya: »A mamám is megészí, ha van.« Hát ilyen ember! Azonban, ha ugy vagyon csakugyan, hogy minden magához való eszü ember eszi a gyesznot, miért tiltja a zsidónak a régula, hogy ne tégye?

— Azért Miska fiam, világositotta föl az ifju, mert mikor a zsidók böles irástudói hiveiknek a sertéshus evését megtiltották, akkoriban még csak Egyiptomban és Kis-Azsiában, tehát forró vidékeken laktak, hol a disznóhus nagyon gyorsan romlik, s ez által veszélyessé válik az egészségre. Nem oktalan babona, vagy »eszement« előítélet munkált tehát ebben a tilalomban, hanem az egészség megőrzése.

— Értve! Hát az más! De, követem alássan, mostan már nálunk a Nyárádszögiben is laknak és mégis tiltva vagyon.

— Nálunk és általában a mérsékelt égöv alatt természetesen nem sok értelme van a tilalomnak, de hát, amint Weisz Áрпи esetéből is láttad, nem is veszik azt ma már betü szerint.

Rákolti eddig szívesen felelgetett a legény okoskodásaira, mert ezzel is telt valahogyan az idő, most azonban, midőn ismét megnézte óráját és látta, hogy mindjárt félegy lesz éjjél után, gyorsabb haladásra nógatta lovát.

Dandócezi és Kovács poroszkálva követték.

A kis tengerparti város nyugati része, melynek egy szűk és éppen nem bátorságos utcájába Rákolti belovagolt, képezi az ugynevezett »Ó-város«-t. E legrégebb város-résznek jóformán összes házai földszintesek, s az utcára nyíló, törpe ablakokat keményre kovácsolt vasrács védi a hivatlan vendégek ellen. A házak külseje dísztelen, szegényes, szinte kopott. A külszínre persze itt sem sokat lehetett adni. E látszólag szegényes külsejű házak között akadt olyan is, melynek gazdája éppen nem volt szükiben a pénznek, s telt volna neki bőven bármilyen cifra házra. Az a keleti szokás, (inkább böles óvatosság) hogy nem jó a vagyont fitogtatni, hanem el köll rejteni a külvilág kandi és irigy szemei elől: felhuzódott egészen idáig, a dalmata tengerpartig, s nemesak a mohamedánokat, hanem a keresztény lakosságot is jellemezte.

Nyilván a keresztények is azért tartották hasznosnak a titkolódzást, nehogy a számtalan mindenféle hajón érkező kalandor és egyéb gyanus szerencsevadász figyelmét fölébresszék. Az emberek e veszélyes fajtájából nem egy leskelődött itt zsákmányra, mint hálója közepén a pók, hogy alkalmas pillanatban azonnal lecsaphasson.

ÖTÖDIK FEJEZET.

I.

Egy erős tűzfalal ellátott, nehézkes ház előtt Rákolti megállást parancsolt embereinek, leszállt a nyeregből, s a legszélső vasrácsos ablakot háromszor jó erősen megkopogtatva, így szólt:

— A kapitány ur utasítása pontos: ez a Dragutin háza.

— Alszik az ilyenkor, urfi.

— Mondtam már, hogy tudja megérkezésemet és remélem, hogy itthon is van.

Az albán nem sokáig váratta az ifjút. Pár perc múlva nehézkes lépések zaja hallatszott, a kules megfordult a zárban, s mintegy negyven éves, olajbarna, izmos férfi világított kis kézi lámpással az ifju szemei közé.

— Ki vagy? kérdezte fenyegető, nyers hangon.

— Nevem Rákolti György, válaszolta az ifju, kit a barátságatlan fogadtatás egy csöppet sem hozott zavarba. Bráz Dragutint keresem . . .

— Én vagyok, uram! mondotta most már jóval szelídebben az albán, s marcona, sötét arcán elsimultak a fenyegető felhők. Vártalak, de ugy látom, nem vagy egyedül.

— Nem. Két hü emberem kísér.

— Jó emberek? kérdezte gyanakodva az albán, s hol Dandóczit, hol Kovács Miskát vizsgálta kutató, mély tekintetével tetőtől talpig.

Rákolti megnyugtatta intett.

— Mondom, hogy az én embereim. Felelek értetük.

— Jól van, bölintott fejével Dragutin, s kinyitotta a kaput. Lépjetek be!

Mindhárman bementek az udvarra, mely meg volt rakva mindenféle ládával, kosárral és bizony szeméttel is. Itt gyalu-forgács, ott szalma-hulladék, deszka-darab és egyéb lim-lom hevert össze-vissza az utban. Vigyázni kellett, hogy bele ne botolják az ember. A raktár és koesi-szin előtt valami négy-öt markos fickó lebzelt pipázva a ládákon.

Dragutin intésére a fickók felugráltak, s átvéve a lovakat, bevezették őket a koesiszinbe.

— Jőjj be uram a házamba, fordult most Rákoltihoz és mond el, hogy mit paranesolsz?

Ő maga előre ment és világított. A szoba, ahová az ifju és emberei beléptek, elég tágas volt, de esupa rendetlenség, s valami édeses, nehéz illat terjengett a levegőben, mint amilyent a Kelet ópium-szívó tanyáin érez az ember. Ládák és kofferek itt is szép számmal álltak az utban. Olyan volt a szoba, mint egy zsufolt raktár, ahol — hely hiányában — egymás hegyibe van dobálva százféle holmi.

Dandóezi titokban Kovácshoz hajolt, miközben a szobába lépett:

— Nem szeretem ember, sugta bizalmatlanul: olyan, mint a kánya . . .

— Ügyelni, Ferkó! sugta vissza a legény. Nekem se tetszik a pofája . . .

Rákolti ezalatt röviden előadta, hogy mit akar. Az albán figyelmesen hallgatta s szó nélkül bólintott: jól van, megértette. Azután ő vette át a szót, s épp oly röviden felelt minden egyes hozzá intézett kérdésre, nem vesztegetvén hiába egyetlenegy fölöslegesnek látszó szót sem. Végül kijelentette, hogy amivel szolgálhat, jó pénzért, mindent átenged. A maga részéről azonban azt a tanácsot adhatja, hogy mivel a Kongó torkolatában ugyanis van kereskedelmi ügynökség, ajánlatosabb, minél kevesebb podgyászszal útra kelni.

— Csak amit okvetlen el muszáj vinned, uram, azt vidd.

— De lovainkat csak elvihetjük?!

Az albán a fejét rázta.

— Szó sincs róla! mondotta válaszképen. Azon a földön, ahová indulsz, nem marad meg a ló. Elhull mindjárt az első héten.

(Folytatása következik.)

ARANY KALÁSZOK.

Indulat és szenvedély által vezetett ember akarata is lehet erős, lehet rohanó hatalmu; de nem tiszta és nem szabad.

Kölcsey.

*

Vigyázz, hogy szived és eszed, indulatok rabja ne legyen, mert súlyos és veszélyes ilyen rabság s leginkább meggyalázó.

Deák Ferencz.

*

Ne járj soha lehajtott fővel, mert csak nyílt szemekkel ösmered föl az utat, amelyen haladnod kell.

Lamennais.

*

A szerénység csak erény, de az önérzet kötelesség. A kettőnek helyes mértéke teszi az egész embert.

Bársony István.

*

A szülők áldását nem azon szavak teszik, miket azok gyermekeik boldogságáért elmondanak naponként, mert hiszen ezt hálátlan gyermekek fölött is elmondhatja velök a szeretet, hanem azon örömkönyvek, miket a gyermekek jó erkölcsé, szorgalma és jelessége fakasztanak a szülők szemeiből.

Deák Ferencz.

*

A szeretet részvétét meg ne vond embertársaidtól soha, mert aki másnak ártatlan örömein, szerenéséjén örülni nem tud s aki másnak szenvedéseit részvétlenséggel nehezíti, az nem érdemel, nem nyer szeretetet másoktól, mert a szeretet csak szeretetnek lehet jutalma.

Deák Ferencz.

*

Egészségünk nem erős: éljünk mértéketlenül. Öngondoskodással többet győz a lelki erős a testi erősnél.

Széchenyi.

— A nagyon apróknak. —

CICA anyuka még egyszer kényelmesen végig nyult a flanállal bélelt meleg kosárban, még egyszer jó nagyot ásitott, aztán frissen, gyorsan mosakodni kezdett.

Gyermekei, a három szép kis cica, még ott lustálkodott a kosárban. Cica anyuka nem háborgatta őket: hadd pihenjenek még. Máskor bizony kizavarta volna őket, mert nem szerette, ha a gyerekek lustálkodnak. Ma azonban ugyis nagy dolog várja őket.

Hanem mikorra Cica anyuka a fülecskéje hegyét is nagy gonddal megtisztogatta s a bajuszkáját is kipödörte, a kis cicák is kinyitották az ő pislá szemüket.

Illedelmesen, jó kis cicákhoz illően, szépen jó reggelt kívántak Cica anyukának és megkérdezték: mi szépet álmodott?

— Hm! Bizony szépet álmodtam, mondá Cica anyuka. Elvittelek benneteket valahova... találjátok ki hova? Aki szépen, frissen, gyorsan megmosakodik, annak meg is sugom, meg el is viszem oda, ugy bizony!

Jaj, de siettek a cicusok! Sőt még Cirmoska is, aki pedig olyan kövér és gömbölyű volt, mint egy tarka gombolyag s hegyiben még a többinél is lustább, olyan frissen készen volt, hogy öröm volt nézni. Igaz, hogy a bajuszkája nem volt egész

rendesen kipödörve, de hát az nem nagy baj, mikor olyan nagyon sietett.

Bezzeg szépen, rendesen meg volt tisztogatva a Micurka hófehér kis bundácskája. Most is, mint mindig, csak úgy ragyogott a tisztaságtól. Mert bár Micurka szeleske volt, de lustasággal nem lehetett vádolni.

Mikor készen voltak a kis cicák, anyuka sorban megkérdezte őket.

— Mit gondoltok, hova megyünk?

Nyalka a torkos, elnyivantotta magát:

— Az élés-kamrába!

De Cirmoska, a kövér kis lusta, nevette s így vélekedett:

— Nem oda bizony, hanem be a szobába, heverészni a jó puha diványon, ugy-é?

— Nem oda, nem oda! szólta Cica anyuka. Hát te mit gondolsz Micurka, hova megyünk?

A kis cica zöld szemei fölcillantak. Mert hajh!... bizony ő legjobb szerette volna, ha a Csahónak a barna bundácskáját rázták volna meg. Mert, hogy a Palika elkényeztetett kutyuskája meg a Micurka örökösen hadi-lábon voltak egymással.

— Ejnye! mondta Cica anyuka. Már látom, nem tudjátok kitalálni, hát megsugom, hogy a padlásra megyünk egerészni. Csak aztán jól viselkedjete! Te Cirmoska, el ne aludj; te meg Cicurka ne bámulj ki mindig a szelelő-lyukon, te Micurka pedig ne szeleskedj!

— Nem anyuka, nem! Majd meglásd, milyen jók leszünk! miákkoltak a kis cicák, vidáman ungrándozva körül Cica anyukát.

Azzal szépen lassan fölmentek a padlásra-meghuzódtak a kémény mögött s dobogó szívvel várták a Cincogi-familiát, mely ott tanyázott egy ócska szék rugói között.

Legjobban dobogott a Micurka szivecskéje, mert bizony ő már titokban Cica anyuka tudta nélkül is próbált egerészni, de bizony nem bírt fogni semmit.

Vártak, vártak nagy csöndben. Cirmoska szerencsésen el is szunnyadt, Cicurka pedig bámult egy verebet, aki vígan ugrándozott a háztetőn. Cica anyuka éppen nyakon akarta legyinteni, midőn egyszer csak grrrrrr... végig gurult egy dió, egyenesen a kéményhez és utána Cincin, egy szép kis kövér szürke egér-urfi ugrándozott nagy vígan.

A Micurka szíve megint nagyot dobbant. Nem hallotta, hogy Cica mama a fülébe sugta:

— Csitt te!

Elfelejtette mit ígért anyukának. Nem hallott semmit, csak a szürke egérkét látta és hopp!... nagyot ugrott, de hirtelen szeleskedésben átugrotta az egérkét. Ez holtra ijedve elspintotta magát és úgy eltűnt, mint ha soha ott se lett volna. Micurka pedig egyensúlyt veszítve buk-fencet vetett a levegőben és úgy lepoty-

tyant a padlás ajtón át a földre, hogy csak úgy nyekkent.

Szerencsére a cicák többnyire talpra esnek, más-különbén Micurka bizonyosan

kitörte volna a nyakaeskáját. Cica anyuka így is nagyon megijedt s megtapogatta Micurkát, nem-e tört csontja? De mikor látta, hogy semmi baja, meg is ráncigálta a rózsaszínű fülecskéjét, hogy mért szeleskedett és megint elzavarta az egérkét.

Cica anyuka Micurkát büntetésül a kosár alá borította s még ebédet sem adott neki.

Meg is fogadta Micurka, hogy sosem szeleskedik többé. De a Cirmoska sarkát hátra köti, ha kiszabadul a kosár alól, mert az a gonosz elmiákkolta magát, mikor ő a padlásról leesett, az pedig cica-nyelven csufolódást jelent.

De hiszen majd fog még ő egeret s a farkinceza hegyéből sem ád annak a lusta Cirmoskának. Nem biz' ő!

Herkl Mariska.

A hintaló.

TAVALY nyáron, mikor nyaralni mentünk, Gyula fiamnak vettem egy hinta-lovat.

Ez a hinta-ló nem olyan volt, mint a többi hinta-ló. Legalább is a fiam szemében ez volt a világ legszebb paripája. Vörös sörénye volt, vörös farka és almás-szürke hátán még egy huszár-kapitány is bátran lovagolhatott volna. Gyulus lovagolt, lovagolt a hinta-lovon, talán már éppen az Óperenciás tengereken is tul járt, amikor az idő őszre hajlott és a nyaralásból haza jöttünk. Otthon a hinta-lovat, amelyet Fickónak hívtunk, a szoba sarkába állítottuk és többet nem törődünk vele.

Fickó nagyon jó ló volt. Egész télen el volt egy helyen. Abrakot se kért volna, még víz se köllött neki. Allt, álldogált a szoba sarkában és kerek üveg szemével mindig, mint ha csodálkozva nézett volna. Talán azon csodálkozott, hogy véle nem törődik senki.

De bezzeg, hogy újra nyár lett, Fickónak nagyot változott a sorsa.

Anyus egy szép napon csomagolni kezdett. A szekrényeknek mind a két ajtaja tárva-nyitva volt egész nap és oda be lehetett kukucsálni. Pakolt a jó anyus. A függönyöket is leszedték, a szőnyeget is fölemelték, még a székekkel is tótágast állattak.

A nagy pakolás közepette egyszerre észre vette anyus Fickót is. A jó Fickó bizony megöregedett egy hosszú esztendő alatt. Farka, sörénye kihullott, vagy talán Gyulus házogatta ki téli unalmában? Elég az hozzá, hogy Fickóbul nem maradt meg más, mint éppen a feje, lába, dereka, meg a hintája. No, ami azt illeti, egy hintalónak nincs is szüksége egyébire. De anyus

mégis szomorúan nézett a megöregedett lovacskára.

— No, Gyulus, megismered régi pajtásodat, Fickót?

Hogy ne ismerte volna meg Gyulus Fickót! Örömeben átölelte a nyakát, majd a hátára pattant és úgy kezdett lovagolni, mint ha a Fekete-tengerig meg sem akarna állani.

De anyus nem engedte Gyulust olyan messzire lovagolni.

— No, pakoljuk fel Fickót is, szólt anyus. Visszük el nyaralni őt is. Ráfér szegényre, amint látom.

Igy szólt a jó anyus; mert ne felejtésék el, kedveseim, hogy Fickót nagyon megviselte az elmúlt esztendő. Kopasz volt, mint a Jankó bácsi feje. No de talán még se olyan kopasz... mert hogy Jankó bácsi nagyon kopasz.

Igy lett, hogy Fickó újra velünk jött, pedig azt talán maga se hitte már. Az öreg lovakat nem szokás cipelni vasuton, szekeren.

Szerencsésen oda értünk, ahová akartunk és már előre örült anyus, hogy Gyulus soha se fog beleesni a Dunába, mert mindig Fickón fog lovagolni, mint tavaly. Most se fog a mészgödrök felé csavarogni, mert Fickó vissza tartja.

S így nagyon megbecsültük az öreg lovat. A nyaralóban a legszebb helyre

állítottuk, oda, ahová tavaly a böcsőt. Anyus megparancsolta, hogy Fickót mindennap megtöröljék a portól, sőt tervezte, hogy legény után néz, aki majd újra piros sörényt és farkot csinál a jó Fickónak.

De bizony az öreg Fickónak többé soha se lett sörénye.

Nem lett pedig azért, mert Gyulus most már rá se nézett.

— Hisz' ez nem igazi ló! mondá végig mérve. Kis gyerekeknek való! Igazi csikót hozzá! nekem, édes anyus.

Csudálkozva néztünk Gyulusra.

— Mi a manó! A Fickót már nem szereted?

— Nem én! felelt Gyulus. Akár milyent húzok rá az ostorral, sohase rug meg.

Anyus megsimogatta a Gyulus fejét. Igaz biz' az. Nem csak Fickó lett öregebb egy esztendővel, de Gyulus is. Eszesebb, okosabb, beszédesebb. A fa-ló többé nem köllött neki.

Szegény Fickó, most már igazán elme-hetsz vándorolni. Nem köllesz senkinek, hisz' miattad akár a kutba is belé eshet Gyulus. Eredj, Fickó, eredj! A padlásra eredj és várj szépen egy kisebb Gyulusra, akire majd vigyázhatsz, aki rajtad a mesék országába lovagolhat.

Krudj Gyula.

APRÓSÁGOK A TERMÉSZET VILÁGÁBÓL.

Japán törpefák a Margitszigeten.

A mi szépséges Margitszigetünk legutóbb rendkívül érdekes és ritka fakkal gazdagodott. Néhány hét óta az alsó sziget-végen négy japán törpefa virít. Valamennyi meghaladta a száz éves kort. Ezek az apró fák, melyek a szabadban tizenöt-tizen-nyolc méter magasságot érnek el, alig egy méter magasak, de kérgük és koronájuk elárulja, hogy sok évtizedet éltek már át. A legidősebb közöttük százhatvan éves és egészen odvas. Nevezetes, hogy ezek a fák száraz állapotban kerültek hozzánk Japánból és itt évekig elállhattak, anélkül, hogy kihaltak volna. Egy kis öntözés bár mikor életre kelti őket és rövid idő múlva virágzásnak indulnak. Minél idősebb ilyen fácska, annál értékeesebb. Az új fáknak sok nézője akad a szigeten.

*

Hova lesznek az elhullott állatok?

Vajmi ritkán fordult elő eddig, hogy az az erdő sűrűjét bujó vadászok elhullott állatok tetemére akadtak volna. Hová lesznek hát? Erre a kérdésre eddig alig akadt elfogadható felelet. Egy Sandersen nevű híres elefánt-vadász, aki évekig kóborolta keresztül kasul Brit-Indiát, beszéli, hogy egész életében csak kétszer akadt olyan elefánt tetemére, amely természetes halállal mult ki. Az elefánt tudvalevőleg 150 évig is él, de még senki sem látott végelgyengülésben kimult elefántot, ha csak állatseregletben nem.

A föld őskori rétegeiben gyakran találnak csudálatos állati maradványokat, de ezek évezredek előtti korszakokból maradtak vissza. A jelenkor állatait tehát azért tűnnek el sokszor nyomtalanul, mert az állatvilágban minden állatot, ha körmei közé keritheti, megeszí egy másik.

Mihelyt tehát valamely állat beteg lesz, vagy életerejében megfogy, azonnal ellenségeinek martaléka lesz. Innen van az, hogy a szabadban nem láthatunk nyomorék, torz-szülött, beteg, végelgyengült állatokat dőcögni. Az élet küzdő terén az állat csak addig létezhetik, míg teljes épségében és erejében van. Ebből csak egy foknyit veszítve, egy másik erősebbnek prédájává lesz, mielőtt még a természetes halál utól érne.

*

A pók haszna. A pókot sokan oktalanul üzik, pedig nagy hasznot hajt azzal, hogy számtalan káros rovarot pusztít el.

Mivel tömegesebb a pók föllépése, annál kevesebb a panasz a rovar-pusztítás miatt. Csodálatos a pók tevékenysége az erdőben. Itt a fa héját és fáját a rovar és álca egyre pusztítja. Az erdő sűrűjében az apró pók folyton üldözi és gyilkolja a pajzs- és levél-tetvet. Nagyobb pók a káros pillét és lepkét fogja el. Tisztán a pók pusztítja a fenyves főellenségét, a fenyő-férget, mely a fiatal hajtásokat tarolja le. Miután eme fenyő-férges eper-alaku hüvelyeket elhagyják, a hosszú lábu takácslegények, a kötő-, szövő- és keresztes pókok által üzöbe vétetnek, hogy tova terjedésüket gyors kipusztításuk által megakadályozzák.

*

Parafa-hántás Afrikában. A parafadugót ma már mindenütt ismerik és használják is. Legtöbbnyire üveget dugaszolnak el vele, hogy a benne lévő finom ital vagy más folyadék ereje, illata el ne illanjon, vagy maga az ital meg ne romoljon. Az ó-kori népek, mikor még nem ösmerték az üveget, a bort szurokkal vegyített kecske-ürhában, vagy agyagból készített tartályokban őrizték; s mikor már ismerték az üveget, azokat nem dugóval zárták el, hanem olajat öntöttek a borra, amely aztán megóvta a romlástól.

Perignon atya volt az első, aki a XVII. században felismerte a dugó nagy jövőjét.

Kezdetben a dugót pusztá kézzel formálták, ma már tökéletes géppel gyártják.

A dugónak való legtöbb parafát egy Spanyolországban termő tölgyről hántják. De terem ilyen fa Olasz- és Görögországban is. Az arabok, kik annak idején Déli-Spanyolországban éltek, elültették a tölgyet Észak-Afrikában, ahol most igen szépen tenyészik. Képünkön egy parafatölgy-liget látható a marokkó-algiri határszélen, amint a parafát a benszülöttek lehántják.

A fát 15 éves korában hántják meg első ízben. Azután csak 8—10 évi közökben körülbelül 150 eszten-deig. A fa külső kérgét lehántván, alatta található a parafa-szövet.

A parafát nem csak dugó-készítésre használják, hanem a parafa-szobrászok is sok szép munkát készítettek már belőle.

*

A legkisebb gerinces állat. A gerinces állatok világának eddig ismert legkisebb lakója egy halacska. A Fülöp-szigetek tavai-ban él és ha jó nagyra megnő, akkor majdnem — 2 centiméter. Ez azonban már valóságos óriás a liliputiak között. Egészen a víz felszínén él, ezért a természet, az állatka védelmére, szintelennek, illetve olyan átlátszónak alkotta, mint az üveg. Jó szemű ember legyen, aki észre veszi, pedig ezernyi ezer számra, szinte teljesen elborítják a tó tükrét. A szigetlakók egyszerűen kosárral szedik ki a vízből; valósággal lefölszik a tó szmét. A parányi halacska megszártva olyan kitűnő eledel, hogy a Fülöp szigetekről hazakerült amerikai katonák valóságos lelkesedéssel magasztalják. A tudósok még csak most kezdik megfigyelni és tanulmányozni ezt a halacskát; annyit már tudnak, hogy emlős állat és hogy eleven fiacskái születnek. Vajjon mekkora lehet a halacska kis fiacskája, csecsemő korában?

PARAFA-HÁNTÁS AFRIKÁBAN.

A KIS TENGERÉSZ.

Gyurica.

Matróz-ruhát végy jó anyám nékem.
Vigyizok rá, össze soh' se tépem.
Tisztán tartom, büszkén járok benne,
Mint ha király dísz-ruhája lenne.

Mama.

Jól van fiam, ha oly nagyon kéred,
Megveszem a matróz-ruhát néked.
Csak azt mondd meg: mi tetszik ugy rajta?
Hisz' van ennél szebb, díszesebb fajta.

ADOMÁK.

Elemi iskolában.

Tanító: Ha 20-ból 20-at elveszünk, mi marad? Például, ha egy 20 filléresed van s elveszted, mi marad a zsebedben?

Ferkó: Lyuk!...

*

Tanulékony állatok.

A vadász fillentéseiről sok mindenféle adomát mesélnek. Amit most elmondok, az a javából való. Egy vadász imígy dicsérte kutyájának rendkívül okosságát.

Gyurica.

Azért tetszik, mert tengerre vágyom,
Álmaimban csak a tengert látom.
Ha megnövök, a tengerre szállok,
Matrózoknak seregébe álllok.
Napom, éjem ringó hajón töltöm,
S nem lesz nálam boldogabb a földön!
Oh, mert mindig csodás a víz árja,
Bámulóját száz csodával várja:
Szép, ha rája napsugára villan,
S hullám-tükrén szerte-széjjel csillan.
S akkor is szép, hogy ha csöndes éjjel,
Hold ezüstje ömlik rajta széjjel.
Ha csillagfény libben föl s le benne,
Mint ha mélyin tündér-világ lenne,
Gyönyörű, ha szellő száll rajt' végig
S habja tocssan, hol szárnyai érik...
Még gyönyörűbb, haragra ha gerjed
S lázongása habról-habra terjed.
Hogy ha vihar paskol rajta végig
S hullámaít fellöki az égig.
Ha dühében ágaskodva ordít
S hajó-órját fél-oldalra fordít,
Félre-fordít majd magasba dobja.
Hogy azután karjaiba fogja...
Oh, be szép és mily hatalmas még is,
Azért leszek örök híve én is!
Örök híve, katonája, rabja,
Ugy biz' anyám, nőjnek csak nagyobbra!
Amde addig türelemmel várok
S legfőljebb, ha matróz-módra járok:
Matróz módra, szabad nyakkal, bátran,
Amint ott lenn, tengerünkül láttam!

Andor diák.

— Ha egy foglyot lövök, Fox lekopaszítja a fogaival; ha nyulat lövök, szépen lehuzza a bőrét és odahaza már csak meg kell sütnöm.

— Oh, felelte egy másik, ennél én különbet láttam. Mikor Indiában vadásztam, egy öreg elefánt volt a vadász-kutyám, melynek este meghagytam, hogy más nap korán keltsen föl, hogy a tigris üldözésére menjek. Sohasem hagyott cserben. Amde koránál fogva emlékező-tehetsége gyöngé volt, így hát lefekvés előtt csomót kötött az — orrmányára.

A fekete tücsök.

FEKETE tücsök az én kedvelt virgonc bogaram, habár »rontja is a babot«, mint a nép tartja.

És okos állatka. Többre vitte bölcsesség dolgában mint akár a pándiak, akik agyon verték a buzában felejtett órát, mert azt hitték felőle, hogy »ketyegő fene«.

Ismétlem: a tücsök okos állat. Nem csak azért, mivel »stric! . . .« és beszökken a lyukba, ha ellenséget lát közeledni, legyen az hápogó kacska, avagy alamuzsi macska, melyet az árnyékáról is fölismer.

A tücsöknek van esze. Ott lakik biztos várában: valamely árok lejtőjén furt lyukban. Biztos az élete kicsiny és hat lábú baromka létére. »Az ökörnek lám csak négy lába van,« mondja a béres-gazdáék Jankója, »mégis mekkora!« A prücsöknek hat s egy kicsi likba is belefér. Aztán fegyvere sincs ennek az apró baromkának, smint van a méhnek vagy darázsnek. Épp ez okból épít magának olyan lakó-helyet, amelyben nincsen szüksége sem paizsra, sem szuronyra.

A víz ellen úgy védekezik tücsök koma, hogy, mint mondám, partos helyen furja meg lakását, melyen mindig Dél felé hagy nyílást. Ennek az építkezési módszernek kettős a haszna: egyik az, hogy a záporárja nem egy-könnyen hatolhat a házába; másik meg az, hogy a háza kapuján csak maga fér be.

Az eső tehát nem igen árt neki, míg a nyájas nap betekinthez hozzá egy szóra és stric! . . . stric! . . . enyeleg is vele. Ilyenkor kiül befelé lejtő udvarkájára,

melyet szemerkényi rögekkel halmoz körül, hogy amidőn benn pihen a házában, egy-egy rögöcske-szemnek legurulása figyelésre serkentse, hogy »itt az ellenség!« Rohan is ilyenkor tücsök koma, hátsó lábaival szaporán turva kifelé az alkalmatlan rögöket. Majd vissza szalad, megfordul tágaska lakásában és úgy jön ki, hogy esetleg szembe nézhessen az ellenséggel. Ha meggyőződött, hogy nincs veszély: rendbe hozza félkörű udvarkáját; minden rögöcskét a maga helyére rakosgatva vonul be figyelő helyére, ahonnan újra kirohan, még ha egyéb vészjelt nem lát is, mint azt, hogy napfényes időben hirtelen elsötétül lakásának a nyílása.

Néha, ki akarva próbálni természetét, órákig is elmulattam a tücsökkel. Hol egy fűszálat dugtam a házába, hol árnyékot bocsátottam napfényes kis udvarára. A kalásztól előbb megfutott, utóbb mérgesen megtépázta. Rátérvén azonban, hogy ez a valami amivel boszantom, csak holmi apró madaraknak való ijesztő, többé rá sem hederített. De az árnyék okozta hirtelen sötétséget újra gyanusnak véelve, villogó szemekkel, bajuszát le- és fölbillegetve, ott toppant a tornácra, szembe nézett velem, mint holmi várparancsnok, aki már pusztja megjelenésével is a várfokon — ráijeszt az ostromlókra.

Meg is ijedtem tőle! De ő nem különben, mikor rálegyintettem fegyveremmel: egy fonnyadt fűszálacskával. Később azonban ismét csak kicsalogattam egy kacska-czombnak cérnaszálnyi foszlánykájával, melyet ebéd alatt dugtam zsebre épp az ő számára; és az én tücsköm két kézre . . . mármint lábincára kapva a sült-foszlánykát, jól-

lehet előbb civakodtunk egymással, jóízűen fogyasztotta el.

Hát ugy-e, hogy nagy esze van a fekete tücsöknek, az én kedvelt, virgonc bogaramnak, a hat lábu kis baromkának? A fonnyadt fűszálacskától megretirül — de a finom kövér sült kacsacomb foszlánykájának helyt áll.

Már kicsi gyermek-koromban is nagy barátja voltam a tücsöknek, különösen a házi-tücsöknek. Hogy ne? — mikor olykor, ha leckémet nem tudva, a kályha melletti szögletbe térdeltettek: az ő együgyű kis dalával a tücsök volt az én vigasztalóm.

Dorina néni.

GONDOLATOK.

Nem azé a nyul, aki kergeti, hanem azé, aki megfogja.

A tévedés beismerése és megbánása többet ér, mint a jótettekkel való dicsekvés.

A jóakarát soha se gyöngö, soha se lassú.

Az unalom fárasztóbb, mint a munka.

A jó cselekedet meghozza kamatját.

Gonosz hirnek gyorsabb a szárnya.

INNEN-ONNAN.

Bóje. Érdekes és hasznos készüléket alkalmaznak mostanában a tengerpartokon a hajók kikötésére.

Bójének, avagy jelző-hordónak lehetne nevezni s abból áll, hogy egy hordó, mely erős láncsal van a tenger vize alatt valamely sziklához láncolva, fenn uszik a vízszínen s arra szolgál, hogy a hajó, ha meg akar állni, a bóje karikájába kössön ki; más részt figyelmeztetőül szolgál a hajónak, hogy beljebb annál ne hatoljon, mert vagy sziklára, vagy homokzátonyra fut.

A jelző-hordón villamos lámpás sötétcsengettyű is van melyet a tenger hullámzása tart működésben. Elmés berendezéssel a tenger hullámzását felhasználják villamos áram fejlesztésére, mely a lámpást megvilágítja s a csengettyűt működésbe hozza. Így azután a hajó még ködös időben is megkapja a bójét s ezzel igen sok veszedelemtől és szerencsétlenségtől menekül meg.

*

Hamisított mopszli. Egy gazdag, egész Párisban ismert urhölgy Londonban drága pénzen egy ritkafajú mopszlit vásárolt, olyat, amelynek fajtájából egy német tudós állítása szerint már nem is létezik több. Az urhölgy a kutyácskát gondosan bepakolva vitte magával Franciaország fővárosába. Nem sokára a mopszli megbetegedett. Állatorvost hívtak, aki megtapogatta a kutyát, szemüveget tett az orrára (t. i. a saját orrára), aztán lorgnette-et s végül még egy lorgnette-et. A nyugtalankodó mopszlit előre-hátra forgatta s végül hangosan föl kacagva szólt:

— Ugyan asszonyom, hisz kutyájának kutyabaja! Csak mindjárt szét fog repedni... ez az egész!

Ezzel a szerencsétlen állatot hanyatt fordítá s az ijedségtől majdnem elájuló urhölgynek megmutatta, hogy a mopszli hasán, varrás húzódik végig. Élelmes emberek egy egészen közönséges kis kutyát vartak be egy nemes mopszli bőrébe. Miután a szegény állatot hamis bőréből megszabadították, nagy örömet mutatott, ami aztán ritka szépségű ugatásban nyilvánult. Kevésbé örült az ő rászédett urnője, de végre ő is belenyugodott a dologba és elhatározta, hogy a mopszlit, amely nem mopszli, a saját bőrében is megtartja.

Rica és Bandi, *Strasser Pál, Blau testvérek*, Balog Rózi és Albert, *Herzfeld testvérek*, Persa Margit, Milutinovits Corinna és Janka, Materny Margit és Róza, Bleuer Pali, *Török Béla és Szakmáry Géza*, Bibel Lízka, *Imre Juliska*, Burger Sándor és Imre, Lukovits Lucika, Gyórfi Ilonka, Moravesik Erika és Gyula, Takácsy Mariska és Annuska, *Rakovszky Menyhért*, Nagy József, Vidovich Andrea, Csics Rozsika és Ancika, Hantsch Emmy, Ella, Ilona és Géza, *Pécs Mariska*, Kramer Irén, Schwalb Bandi, *Boros Sárka*, *Hefty Paula*, Szilágyi Aranka, *Feld Sata (?)* és Andor, Marosi Mariska, Országh Sándor és Geza, *Wagner Elzi és Jenő*, Frater Iván, *Szemzo István, Jurenák Gizzi*, Thyll Lacika, *Pfeiffer Antika, Tischler Mici és Lajos*, Meréy Dalma, Heer Erzsike, Hardy Kálmán, Birnbaum Lajos, Geszner Olgica, Gonda Margit, Czukrasz Zoltán és Gyuszika, *Küncz Györgyike és Ernő*, Árva Erzsike, *Vörösmarthy Iluska*, Szabó Gyula, Chmura László, *Fekete Berta és Sándor*, Roszinszky Gusztáv, Beke Bertó, Gyula és Zoltán, *Ströbel Ernő, Paulik Irike, Könyöki Izolda, Ilona és József*, Szallár Erzsike, Benyovszky Pistike és Béluska, *Erdődy László és Leona*, *Nemes István*, ifj. Metzger ?, *Wittmann Erzsé, Pap Lilike és Gizike, Kószó Ilonka*, Szomorú Mariska, Hatschek Adrienne és Jeanette, Veith Margit, Nádori Tamás.

A jutalom kisorsolása szabályszerűen megtörtént: 3 korona árú könyvet nyert *Fekete Berta és Sándor, Fehérvíz*; — 5 korona árú könyvet *Jurenák Gizzi, Babton-Boglár*; és 8 korona árú könyvet *Erdődy Leona és László, Nagybánya*, kiknek az illető könyveket a kiadó-hivatal megküldi.

A *KIS LAP* LXV. köt. 7-ik számában közölt rejtvények megfejtését beküldték még: Bibel Lízka, Dávid Katóka, *Fábró Papi, Moravesik Erika és Gyula*, Medveczky Margitka, Gyurika és Sándorka, *Jurenák Gizzi, Berger János, Surányi Linka, Pattantyus Erzsike, Dukesz Barna, Vargha Zoltán*, Bakonyváry Ellike és Lala, *Roszinszky Gusztáv*.

1 Aki valamennyit hibátlanul fejtette meg, annak nevét dült betűvel nyomattam.

FORGÓ BÁCSI POSTÁJA.

Erdődy László és Leona. A milyen örvendező szívvel megírtad a betegségéből való fölélésedet, épp oly örömmel vettem én azt tudomásul. Most már aztán arra legyen gondod, hogy tartós egészségeden újabb csorbát ne essék. Lásd a szerencse ezuttal kedvezett neked is, Pista öcsédnek, Leona hugodnak is, mert mint látod a sorsolásban a ti nevetek került ki a legnagyobb nyeremény mellé. Egyebkint szívesen látlak benneteket, ha meglátogattok. — ifj. Metzger! ugy küldte be a rejtvények megfejtését, hogy a másik neve bennrekedt a tollában. Vagy talán nincsen is neki? — **Ströbel Ernő.** Rejtvényeidet besoroztam. — **Kunváry Ernő és Györgyike.** Hát bizony forgathatjátok a *Kis Lap* regibb kötetét is; mert mindnyájában találtok szórakoztató olvasni valót. Leveletekből jól

esik olvasnom, hogy mennyire megszerettétek a *Kis Lap*-ot. — **Berger János.** A *Zöldbőr* küldött leveledet megkaptam. Hát ilyen nevű helység is létezik? Vagy talán a fűn-fán kívül otthelyt az ember, állat, haz is zold? — **Gonda Margit.** Azon a szépséges vidéken magam is jártam. De hogy meghívásodnak mikor tehetnék eleget, bizony meg nem irhatom. — **Geszner Olgica.** Beküldött rejtvényeid gyöngécské. Fogasabbakat küldj. — **Hefty Paula.** Ahogy te utoljára irtál hozzám Budapestről, ugy legyen az első a *Kis Lap*, amely új otthonodban *München-Gladbachban* szeretettel üdvözl. Az ott töltendő két esztendő alatt szorgalmad majd megalapozza a jutalmat. El ne mulaszd ott megtekinteni a híres rajnai len- és damaszt-szővést, melynek Gladbach a főhelye. — **Rakovszky Menyhért.** Találós kérdéseted közölni fogom. Csak aztán meg ne haragudjon majd érette az a nemes négy lábú. — **Totis Margit.** Dehogy haragszom. A köszöndás is azt tartja: jobb későn, mint soha. — **Takácsy Annuska.** Első osztályos tanuló létedre elég szépen irtad meg leveledet. Örülök, hogy tetszik a *Kis Lap*. — **Lukovits Lucika.** Kívánságod teljesül. — **Török Béla és Szakmáry Géza.** 1. Ha beküldtek a megfejtéseket, a nevetek is megjelen. 2. Ti magatok írjátok: *Ha kedvez a szerencse, még jutalom-könyvet is nyerhetünk.* Ugy-e tudjátok, és mégis sürgetitek a szerencsét! — **Olvasóim** valamelyike szépen írott levelében közli velem, hogy a rejtvényeket *mind* megfejtette — csak éppen a nevé nem írta a levele végére. Hát most honnan tudjam én, hogy ki az a kis *Hübele Balázs*? — **Kószó Ilonka.** Mentül többit bajloldol velük, annál könyvebben megtanulod, hogyan köll azokkal megbirkózni. Igyekez is, hogy mielőbb magad fejtesd meg segedelem nélkül valamennyit. A magyarságnak pedig ott, ahol német az iskola, erős vára a te szíved. Azért is dobog az az örömtől hevesebben, amikor a postás az egyetlen magyar olvasmányodat, a *Kis Lap*-ot hozza. Kérésed teljesül. — *Több levélről a jövő számban.*

Melegén ajánljuk a szülők figyelmébe

Dr. Farkas Gyuláné

nyilv. jogu

elemi fiu- és leányiskoláját

Budapesten, V. ker., Nagykorona-utca 7. sz.

Az intézet tulajdonosnője dr. Farkas Gyuláné jeles ifjusági írónő is, kinek számos elbeszélésében gyönyörködhetnek már a *Kis Lap* olvasói. — **A tanév kezdete szeptember hó 15.** — Tanórák 9 órától kezdve. — Gondos egészségügyi felügyelet. Bővebb felvilágosítást a prospektus nyújt. Beíratások naponként 12-1 és 4-5 óráig.

Társ-szerkesztő **ROBOZ ANDOR.**

Szerkesztőség és kiadó-hivatal: Budapest, Kerepesi-ut, 54. sz., Athenaeum-épület.
Nyomatja a kiadó-tulajdonos: Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-társulat Budapest.